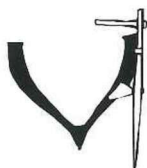

HLIÐSKJÁLFI

Nummer 2

2004

Årgång 12

**Sällskapet
Vikingatida
Skepp**

SVS Styrelse, revisorer, valberedning 2004

Ordförande	Johannes Jägrud	H:	
		A:	
Kassör	Göran Bergström	H:	
Ledamot	Johan Helgesson	H:	
	Jörgen Johansson	H:	
		A:	
	Henrik Severed	H:	
	Linnea Jägrud	H:	
Suppleant	Carina Kvick	H:	
	Ann Franzén	H:	
		A:	
	Susanne Björk	H:	
Revisorer	Carlo Jakobsson		
	Orvar Magnander		
Revisorsuppl	Lasse Löfgren		
Valberedning:	Maria Kuylenstierna och Jan Axhage		

Tänk på att även styrelsemedlemmar vill ha ett privatliv. Ring inte för sent och räds inte eventuella telefonsvarare.

OMSLAGSBILDEN: Starkodder och Vidfamne seglar i Älven

Foto: Jörgen Frithjof

HLIDSKJALF utgives av Sällskapet Vikingatida Skepp
Box 11488, 404 30 GÖTEBORG

Hemsida: <http://w.1.313.telia.com/~u31309746/svs.htm>
Eller genväg: go.to/vidfamne

Hlidskjalf utkommer med cirka 2 nummer per år.

Redaktör: Jörgen Johansson

Skriftsmed: Ann Franzén och Göran Bergström

Medlemsavgift för vuxen (200 kr) och junior t.o.m. 18 år (70 kr)

Betalas på Postgiro: 68 03 83 – 7

Aktuella meddelanden kan snabbt läggas ur på Internet via Kenneth Eriksson, e-mail: kenneth.eriksson@visalarna.pp.se

Mobil till VIDFAMNE 070-555 68 95

Mobil till Starkodder 070-555 68 96

Vidfamnes vinge vittrar!

Efter 10 säsongers segling håller Vidfamnes segel inte längre. Detta är absolut sista säsongen som vi vågar segla med vårt segel. Vi kan inte riskera att seglet rämnar i en situation när det bäst behövs. Vi får be om lagom starka vindar till sommaren.

Om vi inte skaffar nytt segel innan nästa säsong, så...

Segel kostar pengar och dom har vi inte. Därför vänder jag mig till alla som läser detta: Ditt frivilliga bidrag till nytt segel behövs. Betala gärna in en (stor) summa på SVS' konto pg. 68 03 83 - 7. Skriv Segel på avin.

Eller få din arbetsgivare eller rika granne att betala in ett större belopp.

Navigare necesse est

Jörgen Johansson

Små runor

Så bra vårens arbetsdagar har fungerat! Många har deltagit – en lördag var vi 42 personer! – måste vara något rekord som vi inte varit i närheten av på senare år. Nu ligger både Vidfamne och Starken på Hönö.

Lördag 3 juli. Arbetsdag på Hönö. Vi börjar kl. 10. Kistor ska lagas. Tält impregneras och mycket annat ska fixas inför seglingarna. Paus för dopp – kaffe eller havet? – erbjuds alla flitiga. Ann ansvarig.

Vi kommer inte längre hyra Gatenhjemska huset. Det blev för dyrt.

Lördag 4 september sjösätts långskeppet i Roskilde

Susanne samordnar resa till denna historiska händelse. Om du vill med ring Susanne **innan 28 juni. Anmälan är bindande!**

Med skriftsmedens ursäkt, kommer här inledningen till Jörgens artikel om Nordre älv från föregående nummer:

Nordre Älv

Två vattendroppar faller samtidigt från himlen under ett regnväder över fjällen. De landar med ett plask på var sin sida om en fjälltopps högsta punkt. De rinner åt var sitt håll, får sällskap av några tusen fler som letar sig fram genom fjällheden. De sipprar ut i en sänka, liksom miljoner andra gör och bildar en liten rännil, som blir en jock, som möter andra jokkar och blir en älv, som växer och växer och till slut glider ut i var sitt hav, Nordatlanten respektive Bottenhavet. Gemensamt för älvar är att de börjar som små rännilar och slutar i havet, de går uppifrån och ned.

Med Nordre älv är det annorlunda. Den börjar med att två tredjedelar av alla vattendroppar i Göta Älv och säger hejdå till den sista tredjedelen och viker av till höger. H3O blir H2O. Ändå känns det för mig som om Nordre Älv går nerifrån havet och upp i landet.

Fortsättningen på artikeln finns i Hlidskjalf Nr. 1 2004.

Om "Klart skepp"

Läste i senaste numret av Hlidskalf, nr 1 2004, det Henrik Severed skrivit om hemseglingen av Vidfamne. Eftersom jag var tvungen att ställa in den veckan jag skulle seglat förra sommaren, på grund av sjukskrivning, hade jag hoppats att jag skulle kunna hänga med på någon liten kort sväng i alla fall. Hemseglingen verkade lagom, men tyvärr kunde jag inte då heller. Jag skulle så gärna velat vara med! Min seglingsbrist är mycket stor just nu. Den enda näring jag fick i den vägen förra sommaren var några timmars segling med en folkbåt på Sommen (det "stora havet" i södra Östergötland vid Tranås) och ett par endagarsseglingar med lilla Stefnir (efter ett fynd norr om Uppsala) på Ekoln (en del av Mälaren, som ligger söder om Uppsala).

Jag hoppas att jag kan segla både lite på skutorna och med Vidfamne i år. Extra kul kommer det ju bli att segla Vidfamne, eftersom det var 10 år sedan vi började segla och ro våra första trevande metrar med Lena utanför Hönö Klova. Jag kommer ihåg flera av dagarna när det knappt blåste alls och vi var tvungna att bada stup i kvarten för att inte dö av värmeslag. Alexandra och jag var överens om att vi skulle bli knubbsälar i våra nästa liv - hasa sig upp på klipporna, ligga i solen och när det sedan blev för varmt bara vältra sig ner i det svalkande vattnet.

Men jag skulle ju skriva om vad Henrik skrivit...

Jo, han skrev om "klart skepp" på söndagen hemma i Hönö Klova. Uttrycket "klart skepp" bör man undvika i liknande sammanhang, för det betyder inte alls det, som jag är övertygad om att Henrik menade. Jag har seglat några gånger på skutorna (Stiftelsen Svenska Kryssarklubbens Seglarskolas båtar, dvs Gratitude, Gratia och Atlantica) tillsammans med Lena Having, som är en av Sveriges fem första kvinnliga marinofficerare, men som sedan sadlade om till sjukgymnast. Någon gång när hon var skeppare och jag instruktör var det någon av eleverna som sa "klart skepp" och Lena fick rysningar. "Klart skepp" betyder, inom marinen, att fartyget ska vara i full stridsberedskap, vilket inkluderar bland annat gasmask på.

Om ni går och ser "Master and Commander" på bio, kan ni få höra uttrycket använt i sitt rätta sammanhang. Så snälla - undvik "klart skepp".

(En annan sak ni kan studera om ni ska se "Master and Commander" är när en del av riggen rasar. Enligt min mening har de allt släpandes efter sig alldeles för länge. I normala fall vill man inte ha ett så stort drivankare och dessutom brukar diverse stag och annat göra att risken för att riva mer i den kvarvarande riggen är stor. Räddningsaktionen är också märklig. Ville man få upp honom skulle man väl skickat ut en lina direkt. Sannolikheten att simma ifatt en båt med segel uppe, även om den har drivankare, är väl att betrakta som obefintlig. Hoppas vi är bättre på man-över-bord-manövrar. Jag hoppas också att alla kan lite första hjälpen, så att inte den enda som kan måste hjälpa även sig själv. För övrigt får man se flera fina djur på Galapagosöarna.)

Hoppas vi ses i sommar .
Pernilla Rutberg

Knarreviksinventeringen

För ett årtionde sedan fick vi upp ögonen för att en del platser på Västkusten hade namn på Knarr-, dvs det vikingatida handelsskeppet. Vi utgick helt sonika från att detta namnskick beror på att knarrar mer ofta än sällan besökte dessa platser. Orsakerna till dessa besök får vi aldrig veta, kanske handel, kanske för att invänta bättre vindar, kanske för att övervintra, (namnet Skutevik brukar härledas till att man lade skutorna som vinterliggare i skyddad vik).

Så uppstod tanken på att inventera alla kända sådana platser. Syftet med en sådan inventering är att kunna urskilja typiska särdrag för en typisk västkustsk (vilket underbart ord!) knarrevik. Detta i sin tur skulle kunna ge en antydning om dåtida havsnivå, huvudsakliga vindar, etc. Omedelbart inföll andra Ortsnamn som också var av intresse, t.ex Buss- (medeltidskrigskeppet, eller ibland förvanskad av bloss, eld), Nös-, Nöt-, av Naust. Dessa lades till inventeringen.

Just nu omfattar Knarreviksinventeringen 158 namn från Södra Skärgården till norskegränsen. Många av dessa är sannolikt dubletter och kommer därför att strykas allteftersom arbetet fortskrider.

Det fina med Knarreviksinventeringen är att man kan resa runt med våra skepp och besöka alla dessa platser, utom de få som numera är torr mark. Det kan till och med vara reseplanen för skärgårdsseglingar med Starkodder. Under dessa besök görs observationer på platsen, vilka noteras ned i listan. De flesta platserna är ännu obesökta men det börjar komma en del uppgifter om vissa. Dessa redovisas som ett särtryck på mittuppslaget i detta nummer. Allteftersom tiden går får vi mer och mer information att ta in i vår inventering.

Vad vi sedan gör med inventeringen får framtiden avgöra. Det viktiga är att vi har roligt när vi gör den. Men det behövs inte bara folk som vill segla runt och kolla knarrevikar utan även bokmålare som gärna söker i arkiv och annat för att ta reda på fakta om vissa platser, eventuellt kontakta lokala hembygdsföreningar etc.

Jörgen Johansson email: joergen.johansson@swipnet.se

Namn	Nr	Hd	Pos. Nord	Pos. Ost	Anteckningar	Djup i m	Botten	Strand	Öpp. mot	Lä för
Nösund	105	orv	5806,3	1130,5	Nydlusynd 1400 av hnydja - klubba bn Besökt 030531 av vikingaskeppet Starkodder. Nösund ligger där Tängesund och Lyresund möts, dvs det finns två sjövägar till/från platsen. Endast SV vind torde ge besvärande sjö. Området är till stor del bebyggt och består av en flack strandäng mellan bergen i N, O, S.	3 - 0	lera, hamnbassängen delvis muddr.	lera, äng, berg i N, S	SV	N, O, S
Skeppsredesbänken	29	inn	5759,2	1146,6	Jörlanda Keholmen OGB: På Keholmens östra sida. Tänkbar samlingsplats för Grösbäckas ledningsflotta: två svackor där fartyg har stått och utrustat r l ogb6 Besökt 20030530 av vikingaskeppet Starkodder. Landade i stora viken mitt på öns norra sida. Skyddad vik som dock kräver minst 1 - 1,5 m högre vatten för att fungera för större vikingaskepp. NÖ huvudet har djupt vatten alldeles intill berget, V sidan av ön djupt vatten, Ö och S är grunt, med landförbindelse till Ramsön i S. Gick runt öns Ö halva men hittade ingen av de två nämnda svackorna. I en mindre vik op NÖ hörnet finns en jämn bergshäll, en "svåa", i stranden som teoretiskt skulle kunna ha använts till att dra upp skepp på, men med hjälp av lunnar. Varför utrusta fartyg ute på en ö?	1 - 0	Lera	Klippor i V o Ö. lerstrand ime i viken, där bakom gräsbeklädd vall, c:a 5 m hög	N	SÖ V SV
Knarrevallen	35	orv	5807,0	1135,0	Tegneby Tvet, Vid Srane å Platsen ej närmare angiven på ek/top kartan r l ogb13 Området besökt av vikingaskeppet Starkodder 030531 men det krävs mer research innan man granskar området i västra Stigfjorden.					

Knarreviken	102	ins	5749, 95	1141,6	Knarwigs Hufvud 1726, Knarreviken 1808 Belägen i Tofta (Tuplum 1388) i Torsby (ej Tofta Herrgård i Lycke). Väster Torsby k:a innanför Kovikshamn och Sundhammar. (troligen) ett gammalt bebyggelseområde med "bättre" folk. bn. Besökt 20030529 av vikingaskeppet Starkodder. Rak insegling fr VSV. Sjölä bakom Brunsår och Fjällholmen. Berget v om K. är från sjön tydligt melerat i ljus och mörkt berg. Bakom K. ett högre berg med rest toppsten. En liten landunga (berg) norr om inloppet ger visst sjölä. Nu finns brygga på insidan av denna landunga. Strandäng som växer igen, grus i strandlinjen. jf.	4 - 1	böe s sidan av inloppet, nu synlig	berghällar, stenar, längst in grovt grus, där bakom strandäng	VSV	N O (S)
Knarrevikskil e	147		5821, 0	1133,8	n Dragsmark bb2-142 Leonard Mattson, Alingsås, uppger i samtal 030815 att det mesta av K var sandstrand på 1940-talet, men nu är det mest dy. I sjön Löviksvatten strax innanför K tog Göteborgs Isverk is på vintrarna. Denna is lades i sägsånsöng i ett litet hus mellan sjön och K. Om somrarna hämtade fiskarna is där. När man projekterade färleden igenom Malö Strömmar hade man som alternativ dalgången från K och ut till Gullmarsfjorden, men man valde Malö Strömmar istället. Leonard's pappa var forsterbar på Knarreviks gård. På 1990-talet lät Jörgen Johansson utföra provdykningar i K med hjälp av dykaren Richard Hillsröm, Gävle, i syfte att se efter eventuella rester av vrak. Men botten var täckt av ett tjockt lager dy och slam, vilket omöjliggjorde observationer.					

Att vara viking

Att säga att man är en viking är fel. Det finns inte längre några vikingar, de är alla döda. Vi är möjligtvis ättlingar till dem, men har en helt annan bild av världen och antagligen också ett helt annat sätt att tänka än vad de hade. Det finns dock flera sätt att få en inblick i vikingarnas liv.

Bland de människor som idag på olika sätt levandegör vikingatiden urskiljer jag tre grupper. De som hantverkar, de som seglar och de som fightas, eller kämpar som de själva säger. Detta flyter naturligtvis in i varandra och massor av folk går under alla grupperna. Men det finns också några grundläggande skillnader. Hantverkare och kämpar jobbar på vinterkvällarna i vardagsrummet eller gympasalen och spenderar somrarna med att åka bil mellan olika marknader. De har tält och kläder och de träffas, umgås och har kul.. De seglande vikingarna möter inte hantverkarna och kämparna så ofta. Egentligen finns det två olika kulturer, de på land och de på vatten. De seglande vikingarna lägger sin energi på att bygga, sköta, framföra och lära sig sitt skepp. Detta är vårt hantverk! På marknaden i Stavern fick Vidfamne och andra skepp kritik för att inte ha vikingakläder. Visst har vi många ombord som inte alls är intresserade av dräkter, men man kan också vända på saken. Hur vikingatida är det att ta bilen till marknaden? Det är så mycket enklare att lasta in sakerna i bagaget jämfört med att förflytta Vidfamne. Så visst utgör båda kulturerna en del av vikingakakan, men det vore trevligt om de kunde mötas oftare. Ett sådant möte kan vara att föra vårt skepp till en marknad eller by, vilket vi också har jobbat en hel del på.

För tio år sedan, då Vidfamne sjösattes och Starkodder inte ens var påtänkt, var det många tankar om vikingaliv i SVS. Det lagades mat, syddes kläder och funderades. I föreningens stadgar står det att "föreningen skall levandegöra vikingatidens skeppsbyggnadsteknik samt livet ombord under sjöfärderna". Detta innefattar, förutom byggnad och segling, allt från kläder och mat till tankesätt, navigation, vedletning, sovsäckar och dygnsrytm. Med tiden insåg vi att vi behövde koncentrera oss på att lära oss segla först. En del i att "levandegöra livet ombord" var vårt solkompassprojekt. Ju mer jag tänker på det, desto mer inser jag hur mycket jag lärde mig av att inte ha klockor och mobiltelefoner utan istället lyssna på vad havet, vinden och min kropp sa till mig.

Många av medlemmarna i SVS är egentligen inte intresserade av vikingatiden och det är självklart att de även i fortsättningen skall kunna

betrakta Vidfamne som ett ståtligt skepp som semestrar med trevligt folk ombord. Men det finns också många som är nyfikna på resten av vikingakakan! Nu öppnas nya möjligheter i och med vårt samarbete med Ale Kommun. Där byggs en vikingagård upp, det är ett gediget hantverk och kommer att bli en plats där landvikingar och sjövikingar kan mötas. Jag känner själv att nyfikenheten kryper fram. Hur håller man sig varm om vintern? Vad åt man? Vad vacker jag känner mig i min vikingaklänning! Vilka husdjur kan man ha haft? Vilka örter? De frågorna dyker upp och lockar mig. Det vikingatida tankesättet når man bäst till sjöss; det är nyttigt att vara inblåst, inte ha landkänning, navigera mha stjärnorna och leva efter havets rytm. Men även på land finns tankar att plocka, i glödbädden på kvällen, i fårullens doft och mjukhet, i vindens dans i träden, i glädjen över ett vackert föremål. Till syvene och sist känner jag mig mest som en sjöfarare, ett havstroll. Jag skulle aldrig i längden klara av att gå och påta i jorden. Jag längtar konstant ut till saltstänk och vind i håret. Jag är stolt över att vara sjöviking! Men kanske kan vi åter öppna vårt skepp för mer vikingatankar; elda med vrakved, fiska till middagen (det är vi ju bra på!), laga rotfrukter någon gång varje resa? Det skulle ge vikingaseglingen mera djup.

Tack för mig
Linnéa Jägrud
Sjöviking med landkänning

Svar till "Sjökistan har trenne figurer".

Jag läste min kära systers (Linnéas) åsikter och meningar i förra numret av Hlidskjalf (Nr. 1 2004) angående förvaringsmetoder ombord. Jag ansåg att många av synpunkterna var bra. Dock måste jag nog (som vanligt?) opponera mig en aning. I hennes text ratade hon med råge sjökistan och hade flera anledningar till varför sjösäcken är ett mycket bättre alternativ, i vissa avseenden höll jag med henne.

Dock ställer jag här upp lite som sjökistans advokat. Jag håller visserligen med om att sjösäcken är praktisk att knöla ner överallt, skönare att ramla på, smart på Starkodder, man kan bygga vindskydd med den o.s.v. (vilket man för övrigt kan göra utmärkt med sjökistor också, syster yster).

Men. Min erfarenhet av att segla med sjösäck säger mig att det är otroligt bökigt att hitta något i den! Som gammal scout vet jag ju att man alltid skall lägga regnkläder överst. Visst, så långt är allt bra. Sen då? Oj, nu slutade det regna och blev väldigt varmt istället. Skall nog ta och leta upp ett linne istället. Ut med allt som ligger ovanför linnet (som för övrigt blivit blött av regnet) och upp med det och ner med allt annat igen. Nä, förresten när jag ändå håller på kan jag nog lika gärna ta och byta strumpor för de är dyblöta. De ligger visst längst ner... Vräka ut allt på däck igen och vara allmänt i vägen för alla för att få känna sig tillpass. Kanske skall jag ta fram solkrämen också? Den ligger nog i necessärpåsen. Tror jag. Var lade jag den nu igen? O.s.v.

Lagom till man är färdig har det plötsligt blivit kallt igen. Var sjutton har jag tjocka tröjan nu då? Vid det laget är man själv (och alla andra) så förbaskad på sjösäcken att man bokstavligen mosar och knökar ner allting tillbaka i den igen och om det var minsta lilla ordning i den innan så är den historia nu! Detta innebär i sin tur att nästa gång man skall ha något i den är det uladsiggörligt* att hitta det!

Men med risk för att låta som en velig människa som inte kan bita ihop och vara en viking i alla väder utan måste springa och byta kläder, ville jag bara ta tillfället och tangentborden i akt och (som Linnéa uppmuntrade till) skriva ner min syn på los sjösäckos. Alltså söstra mi: sjösäcken är bra på många sätt men den är inte alls helt perfekt.

Dessutom tycker jag visst inte att sjökistan är särskilt ful, framförallt inte om vi gör nya, lite finare och helare. Utmärkta sovplatser ger de också (i alla fall på Vidfamne). Anser även att detta med att skriva under locket på kistan är en rolig variant att känna samhörighet med varandra. Jag får också lite medhåll av Viktor här, som faktiskt tycker att sjösäcken är ful. Sen kan man inte ha kamera, kikare, mobiltelefon och solglasögon i en sjösäck, för när alla har klunsat omkring på den en hel dag är det inte så mycket kvar av sina dyra och väldigt autentiska ägodelar. Skall man då ha BÅDE kista och säck med sig, bara för att ha kistan som vattentätt och klumpedunstätt skydd? Tack för ordet.

Skib o hoj og en hel kule med rom!

Altéa Johansson

P.S Jag passar även på att ge en eloge till alla som var med och gjorde förra Hlidskjalf till ett jättebra nummer! Ryste både en och två gånger åt min pappas citat ur "Trollfjordslaget – myter och virkelighet". Nu ser jag ännu mer fram emot varma sommarseglingar

* uladsiggörligt är ett danskt ord som trotsar alla grammatiska och logiska regler för ords uppbyggnad. Det betyder att någonting inte kan låta sig göras (ikke kan lade sig gøre) *Red anm.*

**Skicka gärna in bidrag till Hlidskjalf,
du ser att det finns plats!**

**Skicka gärna in bidrag till Hlidskjalf,
du ser att det finns plats!**

